

УСТАВ КНЕЖЕВИНЕ СРБИЈЕ ОД 1835. ГОДИНЕ

— Сретењски устав —

Сто педест година од доношења Сретењског устава прилика је да се поново сагледају друштвени, економски и политички, услови његовог постанка, сам чин доношења, садржина његових одредби, његово укидање и његов значај за уставни развитак Србије од 1835. године надаље. Марксистичкој историјској науци нису нужне овакве прилике и поводи да истргне поједине периоде и догађаје из наше прошлости испод нагомиланих формалноправних и квазинаучних приступа и тумачења, она за то има сопствене циљеве и задатке као перманентни повод. Али, с обзиром на улогу и захтеве који се њој постављају, и у савременим друштвеним и политичким збивањима, организована историјска наука има обавезу да такве прилике искористи за саопштавање сопствених резултата и порука које следе из њеног марксистичког приступа појединим периодима и догађајима. Из тих подстицаја уследили су, поводом сто педест година од доношења Сретењског устава и обележавања стваралаштва Димитрија Давидовића, састављача пројекта овог Устава, и научни скупови. Нарочито су са тога аспекта интересантни скупови у Београду и Крагујевцу. Први, дводневни „Стваралаштво Димитрија Давидовића” у организацији Српске Академије наука и Удружења новинара Србије, други, „Сто педесет година од доношења Сретењског устава”, у организацији Универзитета „Светозар Марковић” у Крагујевцу, односно Центра за марксистичко образовање овог Универзитета и Правног факултета у Крагујевцу.

Та два научна скупа имају у приступу и једну заједничку карактеристику, која је произашла делом из правилног разумевања савремених потреба за поукама и порукама историјске науке и њених резултата. Оба скупа су у приступу Сретењском уставу, времену које му претходи и времену које му следи, инсистирала не само на историјској и историјско-правној, него и на уставно-правној анализи и синтези и одговарајућим методама, иако се иначе правилно сматра да је та материја првенствено домен интересовања и обраде правних историчара. Богатство приступа омогућило је да резултати истраживања и промишљања буду не само историјски конкретна анализа садржине Сретењског устава и услова његовог доношења, него да се та садржина теоријски разврста и систематиче у домену

сваког приступа појединачно. Израз залагања за такву праксу и подршка тим напорима је и ово саопштење резултата истраживања историјско-правног аспекта доношења, садржине, укидања и значаја Сретењског устава.

*

Доношење Сретењског устава (3. фебруара 1835. године) као материјални чин треба посматрати са гледишта друштвене и политичке условљености одредби овог Устава. Сретењски устав је производ једне фазе у процесу друштвеног, економског и политичког, конституисања српске државе у првој половини XIX века. У процесу борбе за прерасподелу политичке моћи и врховне власти између носиоца монархијске и саветско-олигархијске струје, с обзиром да се до тада већ конституисала врховна власт као кнежева врховна власт, Сретењски устав представља резултат настојања кнеза Милоша да у очувању својих позиција, а у оквирима који су Хатишерифима из 1830. и 1833. године одређени, те међународно признати, обезбеди себи повољан правни и политички положај за фактичку личну владавину. За такав став образложење је садржано у резултатима анализе услова политичких збивања и друштвено-политичких односа који претходе доношењу Устава, у разматрањима самог поступка и доношења и укидања Устава, а нарочито у анализи одредби овог Устава о Народној скупштини, Савету и кнезу, њиховом односу и анализи одредби о општенародним правима Србина. Краћи изводи из обимнијег истраживања и поједини закључци из анализе неких од поменутих питања, који су довели до овог општег става, садржани су у овом раду.

I

После успеха у развлашћењу и фактичком укидању Народне канцеларије као органа врховне власти уз кнеза и спровођења централизације власти, кнезу Милошу је најбитније било да, истовремено са учвршћивањем заузетих позиција јединог носиоца власти у Србији, издејствује од Порте акт којим би формалноправно признао положај врховног кнеза. Кнез Милош је то признање могао да добије само у склопу новог статуса Србије, односно признавањем Србији положаја самоуправне кнежевине у оквиру Турске, на шта је Порта била и обавезна према VIII тачки Букурешког уговора о миру. Без обзира на настојања и покушаје да се то одвојено задобије, убрзо ће и кнез Милош увидети да то неће бити могуће. Осим ове повезаности, кнез Милош је морао да рачуна и са нераскидивошћу задобијања тога статуса од улоге и кланова Русије као силе заштитнице, која је требало од Порте да издејствује такав статус Србије и његово шире признавање. Моменат признавања самоуправног положаја Србије па и положаја врховног кнеза у њој зависио је од Ру-

сије и Порте и њихових планова за услове политичког живота и политичке односе у Србији. А царистичка Русија, нарочито, и некада моћна Порта су до 1830. године више пута недвосмислено показале да су се њихови интереси и планови у томе смислу имали окретати око врховног органа власти у колегијалном облику, са сталношћу њених чланова.

Такве своје планове Русија је исказала и током формирања организације власти у држави Првог српског устанка, да би их и даље доследно потенцирала кадгод је била у прилици да са Портом преговара о формалноправном статусу провинције Србије после 1815. године. Од 1815. године надаље Порта је свакако имала и своје планове када је бирала начин и моменат решавања односа са Србијом, најчешће заобилазећи Русију и преговарајући директно са Србима, што је био резултат процене својих позиција у свакој конкретној ситуацији, али је несумњиво да се у честим несагласностима између онога што су Срби у представкама тражили и онога што је Порта ферманима потврђивала налази утицај и руски планови о условима политичког живота у Србији, које је Порта морала уважавати па често и давати им предност. Неподударност у садржини српских захтева и портиних фермана, одређена и многим другим условима, у основи своди се на различите ставове о облику врховне власти: дуго ће у српским представкама бити изражено залагање за њеним инокосним обликом без ограничавајућих фактора, а у ферманима и хатишерифима ће се, ако се то питање дипломатски незаобиће или се покрије непрецизним и недореченим одредбама, наћи колегијални орган врховне власти баш ради ограничавања врховног кнеза. У тим неподударностима Русија и Порта су тражиле просторе за остваривање својих планова и својих интереса у односу на Србију.

Стална пракса заобилажења српских захтева започета је код представке султану од 15. септембра 1815. године и Портиних фермана из 1816. године. У српским устаничким захтевима садржан је програм самоуправе из тзв. Ичковог мира. Према захтевима врховни кнез Србије је наследан, док се међутим, у ферманима из 1816. године врховни кнез и не спомиње, него се „допушта један пераментан савет у коме ће свака нахија имати по једног представника”. Порта је заобишла представу српских устаника јер је после представке имала споразум српских старешина са Марашли-Али пашом као генералну проверу онога што ће морати да потврди „као неопходно за нормализовање стања у Србији”.¹ Од тада ће јој и бити фактичко стање што је у Србији настало мерило у обележавању формалног статуса Србије, наравно, различито га, са својих позиција и интереса процењујући, те умањујући значај онога што је из тога фактичкога стања давало предност кнезу Милошу. Русији је за остварење њених планова преостало да садржински делује на унутрашње политичке односе у Србији у смеру који је Порта формалним актима трасирала. Тако су заједно, Русија и Порта, потпомага-

¹ М. Борђевић, *Питање самоуправе Србије 1791 — 1830*, Београд, 1972, стр. 94.

ле интересе старешинских кругова у остварењу њихове олигархијске тенденције, која је и за Русију и за Порту била прихватљивија од јаке кнежевске власти.

Кнез Милош Обреновић је заузете позиције врховне власти настојао, у томе међупростору које су стварале сила заштитница и централна турска власт градећи основу за сопствене циљеве, да формалноправно потврди и учврсти, са намерама успешнијег обрачуна против растућих претензија својих старешина. Пожуривао је и Русију и Порту да до тога што пре дође, процењујући, правилно, да га одлагање ставља у нови неповољнији положај и у спољашњима и у унутрашњим односима. Његово нестрпљење испољило се у неопходности прихватања савета, који се скоро неосетно усталио у контактама са руским дипломатима и у Портиним ферманима, постао и остао призната и присутна чињеница још од Народне канцеларије из усменог споразума српских старешина са Марашли — Али пашом.

Противуречност интереса кнеза Милоша и старешинских кругова, Русије и Порте испољила се и кроз судбину двеју представки из 1820. године (априла и септембра; од прве се одустало, а преговори који су по другој отпочели нису и окончани) и Портиног фермана из 1820. године (одбијен је). Та три акта и оно што се са њима дешавало јасније су разоткривала интересе њихових носиоца, иако формално нису имала неко јаче дејство. Кнез Милош је 9. априла 1820. године преко депутације послао Порти представку којом је покушао да озакони фактичко стање у Србији „створено уступцима Марашли — Али паше и узурпацијама кнеза Милоша”². Порта је то искористила па је издавањем фермана исте године, као одговора на представку кнеза Милоша, хтела мањим уступцима (потврдом самоуправних повластица) постићи одлагање решавања српског питања. Међутим, после своје исхитрене представке, кнез Милош у договору са руским послаником у Цариграду, представком од 8. септембра 1820. године покреће питање извршења VIII тачке Букурешког уговора из 1812. године. Садржина представке од 8. септембра 1820. године настала је, у коначном тексту, Милошевом редакцијом руских пројеката исте. Из руских пројеката Милош је одстранио одредбе о сталности чланова савета (сената) и сталности сеоских старешина и одредбе о обезбеђењу права народа према свим својим старешинама. После свега што се те 1820. године дешавало на релацији кнез Милош, руски посланик у Цариграду, Порта и српска депутација, за даље преговоре о решењу српског питања што се унутрашње управе тиче остале су одредбе о кнезу и Савету (сенату) као врховним органима власти, а окосница надмудривања и притисака биће статус његових чланова и његове надлежности и значај и однос са кнезом где је свако од учесника имао своје виђење и залагао се за његово усвајање.

Утврђивање коначног текста Хатишерифа о самоуправи Србије из 1830. године је прва следећа прилика у којој ће, после многих припрема и у измењеним околностима, учесници преговора насто-

² Исто, стр. 100.

јати да се њихова гледишта на унутрашњу управу Србије остваре. Русија је два пута (Акерманска конвенција и Једренски уговор) званично обавезала Порту на испуњење VIII тачке Букурешког уговора, Порта је извршење те обавезе најавила и издавање Хатишерифа о самоуправи Србије било је извесно. Кнез Милош, задовољан током ствари што се озваничења титуле и наследности тиче, све више је стрепео од руског става о потреби ограничења кнежеве власти постојањем Савета, која се у руском пројекту Хатишерифа чврсто ослањала на одредбе о сталности чланова Савета. Тим више што се није поновила ситуација са представком из 1820. године када руски посланик у Цариграду руски пројекат шаље кнезу Милошу са дозволом да може изменити тачку о унутрашњој управи земље „према мишљењу и своме нахођењу народних старешина“, а коначан текст представке у Цариград шаље кнез Милош, у коме тексту наравно нема одредби о сталности чланова Државног савета. Сада у измењеним околностима руски пројекат Хатишерифа је Порти предат и без Милошеве потврде, те ће кнез Милош настојати да преко упутстава српској депутацији смањи могућности Савета из руског пројекта Хатишерифа. Упућујући примедбе на пројект Хатишерифа он критикује депутате и замера им што су се „удаљили од смисла по ком ја Отачество наше организовати намеравам”³ и наводи детаљно нову садржину одговарајућих одредби. Но већ је било мало услова да се то и чује: у Цариграду су Русија, Порта и неки чланови српске делегације заступници старешинских интереса више него Милошевих. Кнез Милош више ту ништа није могао променити и у Хатишериф је ушла одредба о сталности чланова Државног савета. Оно што му је могло помоћи да у земљи очува стечене позиције и фактичким односом снага у свакој конкретној ситуацији обезбеђује стару расподелу надлежности и власти јесте непрецизност и противуречност, као и недореченост одговарајућих одредби Хатишерифа, имајући већ довољно личног искуства у попуњавању простора које такве одлике формалних одредби остављају својим творцима и извршиоцима.

Позиције појединих учесника у преговорима о статуту Србије, међутим, у време издавања Хатишерифа нису биле исте као у време представке из 1820. године. Измењене друштвене околности у Србији, а тиме и одговарајући изгледи за успех појединих учесника, ишле су у прилог старешинских кругова а не кнеза Милоша. Русија ће, нарочито, друштвене токове израстања овог старешинског слоја као опозиције кнезу Милошу у расподели власти безрезервно подржавати, разумевањем и прихватањем њихових позиција, па све до директних и отворених израза подршке и помоћи, упутстава и разраде тактике. И временским простором, који је одлагањем решавања српског питања омогућавао чвршће повезивање и груписање интереса око олигархијскога Државног савета, који се дакле сада већ имао друштвено на шта фундирати и који се могао надградивати.

³ М. Гавриловић, *Милош Обреновић*, књ. III, Београд, 1912, стр. 204.

II

Приступајући са позиција Хатишерифом утврђеног и гарантованог положаја врховног кнеза и Савета, иза чије примене стоје Русија и Порта, садржини одредби Сретењског устава о Народној скупштини, могу се разумети и њено место и њен значај. Иначе, друштвено Србија тридесетих година није надошла на представнички систем као политички облик и Народна скупштина по Сретењском уставу нема додирних тачака са елементима буржоаског представничког система. Тако приступајући установи Народне скупштине по Сретењском уставу, докле у склопу односа кнеза и Савета, њихове борбе за фактички или формално јачи положај власти, разумеће се и састав Скупштине и њене надлежности и њена улога и она се неће сматрати расадом нити представљати изненађење.

Глава VIII Сретењског устава, чл. 82 — 91, садржи одредбе о Народној скупштини. Састаје се „сваке године по један пут о Бурђеву дне“, састоји се од 100 „депутата“ и има следеће надлежности: резрезивање порезе, утврђивање кнежеве цивилне листе, „чинити Књазу и државном Совјету представленија о жалбама каквим и тежбама, и молити их, да издаду закон о тому; јављати им злоупотребленија која би видели у правленију; и тужити се Књазу на државни Совјет, ако би чланови његови или друге власти нарушиле права кога год Србина“.

Остало је дакле довољно могућности да у оквиру надлежности Народне скупштине и уз њену помоћ кнез Милош изврши распоред снага у своју корист. Када више, услед нагомиланих слабости његове фактичке личне владавине, није могло да се одлаже коначно утврђивање уставних оквира политичких односа и политичких борби у Србији, кнез Милош ће Сретењским уставом створити себи могућност да у борби за очување врховне власти задобије повољне позиције у сузбијању саветско-олигархијских тежњи и растућу премоћ саветске опозиције. У том светлу треба сагледати његово стално настојање да се саветско-олигархијској тенденцији супротстави народна воља и Народна скупштина. Отуда Скупштина у Сретењском уставу и њено место и улога у систему власти.

Истовремено са таквим тежњама треба уочити и формирање односа кнеза Милоша према саставу, сазиву и надлежностима Народних скупштина и односа учесника у њеном раду према кнезу Милошу и власти уопште,⁴ јер ће тај однос одредити и садржину одговарајућих одредби Сретењског устава. Тај однос се изграђивао на дупломе колосеку: унутар земље стално Милошево настојање да у свакој конкретной ситуацији, уз велику умешност у поступању с народом, и његовим представницима које је доводио да учествују у раду Скупштине, од Народних скупштина добије и писмене пот-

⁴ Ближе о саставу и делатности Народних скупштина за време прве владе кнеза Милоша види: Љ. Кандић, *Делатност скупштина за време прве владе Милоша Обреновића*, *Анали Правног факултета у Београду*, 1960, Београд, стр. 55; Љ. Кандић, *Државноправни статус врховних органа власти у Србији до доношења Сретењског устава и према Сретењском уставу*, реферат са Научног скупа „Сретењски устав“, Крагујевац, 1985. године, стр. 17—21.

врде својих политичких жеља и оправдање акција, да их подигне на степен народне воље, а с друге стране да у преговорима са Русијом и Портом око питања статуса Србије, признавања свога врховног старешинства и наследности тога положаја у породици Обреновића, те уређења унутрашње управе у Србији, заобиђе одредбе о сталности чланова Државног савета (од представке Порти из 1820. године до Хатишерифа из 1830. године).

Процесом централизације кнежеве врховне власти потиснуте кнежинска и нахијска самоуправа народа су се покушале надоместити народним скупштинама, у смислу да су она права које је народ реално губио у односу на кнежинске и нахијске кнезове, треба да задобије у односу на врховну власт. У то време и у новим условима Народна скупштина је могла народу који је губио своја самоуправна права у нахији и кнежини, јер их је преузимао кнез са својим чиновничко-извршним апаратом, да надомести самоуправном контролом врховне власти, да није истовремено са процесом преузимања самоуправних права од народа, кнез Милош пресекао и пут њихове концентрације ка Народној скупштини. Напротив, уз помоћ Скупштине кнез Милош је концентрисао власт у положају врховног кнеза.

За илустрацију начина на који је кнез Милош умео да прилагоди скупштинске одлуке својим жељама и плановима, интересантна су Вукова сведочења, Гавриловићев опис старешинских и општенародних скупштина за време кнеза Милоша и промишљања противљења неких српских старешина увођењу Народне скупштине по Уставу из 1838. године код Јаше Продановића. После Вуковог сведочења о начину на који је Милош добијао сагласност Скупштина за сваку своју акцију и намеру, постају многа јасније кнежеве беседе на Скупштинама и акламациони одговори и закључци присутних чиновника, кметова, именованих депутата: „Пред сваку је скупштину Милош најпре приправио све оно, што хоће да му се на скупштини избере и потврди, па кад се скупштина састане, он само пошаље међу тобожње народне депутирце кога од својих саветника и писара, те кажу, шта господар хоће, и одма напишу, и пошто он одобри, потпишу”.⁵ Гавриловић пише: „Старешине и кнезови, који су постали чиновници и које је Милош постављао, скупљали су се кад их он позове и кога позове. Кад уз њих позове виђеније кметове, отменије трговце, свештенике и друге људе, онда је то ‘општенародна’ скупштина. Ови скупштинари нису бирани народом, већ су на заповест народних старешина, односно Милошевих чиновника, одлазили о свом руху и круху на скупштину где им је заповеђено. Обе ове скупштине нису имале никакве политичке функције. Милош их је сазивао кад је хтео и после дан — два распуштао, пошто им је дао савете или издао заповести које треба да истумаче народу, или пошто је добио њихове потписе на акте, које им је поднео преко своје канцеларије или Народног суда”.⁶ Исто тако, Јаша Продановић кад

⁵ Љ. Стојановић, *Вук Караџић о унутрашњој политици кнеза Милоша*, Београд, 1923, стр. 22.

⁶ М. Гавриловић, *Милош Обреновић*, књ. II, Београд, 1909, стр. 329—330.

образлаже зашто су Вучић и Петронијевић против скупштине и зашто је из Устава од 1838. године скупштина изостављена, промишљајући изворе закључује: „Они су знали за судбину Молерову и улогу скупштине у тој крвавој афери. А видели су и неколико тријумфа Милошевих доживљених у разним скупштинама. У Скупштини Милоша је било тешко победити, бар за онај мах кад се радило на уставу. Једина организација која је могла обуздати Милошеву самовољу, био би доживотни савет”.⁷

Таква скупштинска пракса одређивала је и Милошеве акције у преговорима са Портом и Русијом са циљем озакоњења Народне скупштине и њенога супротстављања олигархијском савету. Када је у размени пројеката народне молбе из 1820. године са руским послаником у Цариграду дефинитивну редакцију представке упутно Порти, Милош је савет са доживотним члановима из руског пројекта претворио у кнежев савет за отправљање послова, а надлежност тога савета као врховног органа власти пренео на Народну скупштину и кнеза, не прецизирајући ни тада састав и положај Народне скупштине. После навођења нове Милошеве редакције одговарајућег члана, Гавриловић констатује: „Милош дакле преноси атрибуције, које су у пројекту додељене Савету из непокретних чланова на Народну скупштину, а савет ће бити састављен по кнежевој вољи”.⁸ О таквим плановима у односу на пројект Хатишерифа где је утврђен Савет са доживотним члановима, Вук Караџић у писму књазу Милошу у једној напомени каже: „... Милош је желео и радио, да се место тога метне у хатишериф да књаз с народом на скупштини свршује послове, мислећи, да ће он једнако као и досад, моћи народ и скупштину варати и за нос вући, а чиновнике да гази и прогони као и сад”.⁹

Уставом од 1838. године (III Хатишериф) Народна скупштина није предвиђена као орган власти. Када су Милошу саветовали у Земуну где се 1839. године једно време склонио, одмах иде натраг у Београд и управља по новом уставу, Милош је, према сведочењу Јакова Живановића, како наводи Нил Попов, рекао: „Ја не могу управљати са 17 султанових људи, кад нема ни народне скупштине, која би радила у оном правцу у ком сам ја управљао пре устава. Ако треба ограничити владоца, онда нека се ограничи само народном вољом, а не вољом оних 17 људи које народ нити бира нити суди, но који бира књаз, а после њима нема суда у земљи”.¹⁰

III

Чињеница да су се у посебној глави Сретењског устава нашле одредбе о општенородним правима Србина којим се дају гаранције

⁷ Ј. Продановић, *Уставне борбе у Србији*, Београд, 1936, стр. 96—97.

⁸ Исто, стр. 206.

⁹ Љ. Стојановић, *Вук Караџић о унутрашњој политици кнеза Милоша*, Београд, 1923, стр. 17.

¹⁰ Н. Попов, *Србија и Русија*, Београд, 1870, стр. 448, напомена 202.

личности, части, имања, слободне трговине и слободне располагања такође не представља изненађење. Захтеви за овим гаранцијама су се у Србији до тада тако често чули кроз залагање за увођење правног поретка као друштвене потребе, израза насталих друштвених односа и услова друштвеног развитка. Сељак осиромашен и на кулук отеран, трговац угрожен у својој делатности привилегијама власти неких својих конкурената и чиновник силом натеран на покорност су јединствено иступали кроз захтеве за гаранцијом законитости, издавањем „конституције“, увођење „правитељства“ и заштите свога положаја од самовоље власника. Нарочито су гласни такви захтеви у Баковој буну, али и у старешинским бунуама после Бакове буне.

После 1815. године, у условима редовније привредне делатности, почеле су се у Србији испољавати и пропратне појаве и последице друштвеног раслојавања и друштвених сукоба, појаве захватања и отимачине, фактичкога прибирања богатства ужег круга привилегованих. Захтеви за увођењем и учвршћењем принципа законитости били су реакција економски угрожених слојева на такве појаве, којима се крај и обим нису могли сагледати. Промишљајући их, могла сам их прихватити само као захтеве за обезбеђењем положаја, имања и делатности, с једне стране, имућнијег слоја изван привилегованих Милошевих ортака, који је из разлога несигурности могао да постане и носилац народног отпора због све горег положаја, и сељака, с друге стране, који су револуционарно припремили и допринели укидању феудалних односа, те нису остали равнодушни на бездушно одузимање и присвајање револуционарних тековина, па ма ко то присвајање и прерасподелу вршио. Изневерен у надама да ће после два устанка и свих жртава коначно бити ослобођен феудалних дабрина, сељак уз њих добија и кулук, па још угрожен бездушним хватањем и отимачином, није ни могао имати стрпљења да сачека спољна решења и признања дуге борбе за ослобођење од турске власти, него је још пре Хатишерифа о самоуправи у старешинским бунуама или заједно са „сеоском буржоазијом“ истакао шта га тишти и шта очекује од сопствене српске власти, која је израстала док је и на томе што је он сиромашно. Зато ми није чудно што су се због последица личне, самовољне и несталне владавине у којој су живот, част и имање, личност и делатност угрожени, тражиле законске и уставне гаранције људских права и слобода. После Вуковог писма кнезу Милошу и других сведочанства о томе заиста и није потребно посебно разлагати одкуда у првом српском уставу, кад се већ приступило његовом доношењу и заштита „општенародних права Србина“. Устав од 1838. године ће их све поновити, а уставобранитељски режим ће се утврдити захваљујући прокламацијама принципа законитости и уставности. Зато ми је страно поређење у овој материји Сретењског устава са Декларацијом о правима човека и грађанина из 1789. године, у смислу утицаја и директног преузимања њених одредби, расада на српско тле нечега што је њему туђе или са белгијским уставом из 1831. године или са савременим уставима других западноевропских земаља.

Народна скупштина и општенародна права Србина су управо материја из Сретењског устава која представља спону између традиције уставног конституисања кнежевине Србије и каснијих прогресивних захтева у развоју српске уставности. Сретењски устав у томе смислу представља карику на коју ће се надовезати носиоци прогресивних захтева у уставном развоју Србије, и у спољашњим односима (у смислу самосталног доношења) и у унутрашњим односима. На Светоандрејској скупштини, када је група младих либерала изашла са нацртом закона о Народној скупштини као најсветлијој установи српског народа, Јеврем Грујић ће подсетити скупштинаре да је први српски устав дао српском народу да има скупштину. И сви каснији захтеви за утврђивањем и озакоњењем положаја Народне скупштине и гаранцијом грађанских права и слобода могли су добити своју чвршћу основаност у образложењима и позивањима на сопствену уставну традицију, где се Сретењски устав преселио само месец дана после доношења, него што су је могли добити позивањем на туђе традиције или програмска одређења.